

Nr 140

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1956/57 till bidrag till handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkterna 86 och 87, s. 123—132 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 4 januari 1956) föreslagit riksdagen att dels till Bidrag till handelshögskolan i Stockholm för budgetåret 1956/57 anvisa ett anslag av 421 200 kronor, dels godkänna av departementschefen förordad huvudstat för handelshögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare under nämnda budgetår, dels ock till Bidrag till handelshögskolan i Göteborg för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 521 300 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils Theodor Larsson m. fl.* (I: 242) och den andra inom andra kammaren av herr *von Friesen* (II: 546), i vilka, såvitt nu är i fråga, hemställts, att riksdagen måtte besluta att avskaffa alla kvarstående elevavgifter vid de under handelsdepartementet hörande högskolorna samt för budgetåret 1956/57 till ersättning för bortfallna inkomster av elevavgifter vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg anvisa 23 025 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* (I: 424) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 516), i vilka hemställts, att riksdagen till ersättning för bortfallna inkomster vid avskaffande av kvarstående elevavgifter vid handelshögskolorna under tionde huvudtiteln anvisar förslagsanslag av 23 025 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 242 och II: 513.

Anslagen till bidrag till handelshögskolan i Stockholm och till bidrag till handelshögskolan i Göteborg äro för innevarande budgetår uppförda med 380 000 kronor respektive 457 700 kronor.

Handelshögskolan i Stockholm

Enligt beslut av 1953 års riksdag skulle terminsavgifterna vid handelshögskolorna successivt nedsättas till 60 kronor per elev och läsår. Fr. o. m. innevarande läsår tillämpas denna avgift för eleverna i samtliga årskurser vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg. Den minskning i handelshögskolornas inkomster av elevavgifter, som uppstått till följd av avgiftsnedsättningen, kompenseras genom bidrag av staten under anslagen till handelshögskolorna. I motioner till riksdagen åren 1954 och 1955 föreslogs att terminsavgifterna helt skulle slopas. Vid föregående års riksdag framhöll statsutskottet (utlåtande nr 10, p. 58 och 59), att utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t ägnade särskild uppmärksamhet åt frågan om slopande av de vid handelshögskolorna utgående terminsavgifterna. I anslutning härtill vill departementschefen nu föreslå, att terminsavgifterna vid de båda handelshögskolorna avskaffas fr. o. m. läsåret 1956/57. Den inkomstminskning handelshögskolorna härigenom får vidkännas torde, i likhet med vad som skett vid tidigare nedsättning av terminsavgifterna, böra kompenseras genom höjda statsbidrag. Däremot är departementschefen ej beredd förorda en ökad medelsanvisning av sådan omfattning, att jämväl övriga elevavgifter vid handelshögskolorna kan avskaffas.

Vad angår handelshögskolan i Stockholm beräknas inkomsterna av terminsavgifterna till 41 200 kronor. I enlighet med vad nyss anförts bör alltså förevarande anslag höjas med 41 200 kronor till 421 200 kronor.

Förslaget om avskaffande av terminsavgifterna vid handelshögskolan i Stockholm torde föranleda ändring av det träffade avtalet om handelshögskolans fortsatta verksamhet och finansiering. Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att för statens del träffa överenskommelse om dylik ändring.

Handelshögskolan i Göteborg

Departementschefen tillstyrker, att befattningen som biblioteksassistent i lönegraden 15 omvandlas till en befattning som förste biblioteksassistent i lönegraden 17. Till följd härav ökar medelsbehovet med 400 kronor. Kostnadsökningen med anledning av 1955 års löne- och arvodeshöjningar bör upptagas till 40 000 kronor. För löneklassändringar torde böra beräknas ett ökat medelsbehov av 1 200 kronor. Utgiftsökningen för avlöningar skulle sålunda uppgå till 41 600 kronor.

Vad angår omkostnadsstaten förordar departementschefen, att posterna till renhållning och städning, till övriga expenser, till tryckningskostnader, till bibliotek samt till underhåll av byggnad och inventarier höjes med resp. 7 800, 300, 1 300, 2 000 och 3 000 kronor. Det framhålles, att posten till övriga expenser reellt uppräknas med 1 500 kronor, eftersom 1 200 kronor under posten för nu löpande budgetår är avsedda för viss engångsanskaff-

ning. Ökningen av högskolans omkostnader skulle alltså uppgå till 14 400 kronor.

Enligt vad sålunda anförts skulle handelshögskolans utgifter för nästa budgetår komma att öka med 56 000 kronor. För innevarande budgetår har utgiftssumman upptagits till 715 900 kronor. Högskolans utgifter för nästa budgetår bör sålunda beräknas till 771 900 kronor.

Med hänvisning till vad departementschefen anfört under punkten 86 i förberörda proposition om avskaffande av terminsavgifterna vid handelshögskolorna fr. o. m. läsåret 1956/57 föreslår departementschefen, att handelshögskolan i Göteborg får compensation av statsmedel för den inkomstminskning, som högskolan åsamkas genom terminsavgifternas slopande. Således bör bidraget från Göteborgs stad, vilket enligt beslut av 1955 års riksdag ej skall påverkas av den år 1953 beslutade sänkningen av terminsavgifterna och därav föranlett inkomstbortfall, icke heller påverkas av den nu föreslagna åtgärden. I huvudstaten för innevarande budgetår har upptagits ett särskilt statsbidrag av 72 000 kronor, som beräknas motsvara inkomstminskningen för högskolan på grund av avgiftsnedsättningen. Detta bidrag bör nu höjas med ett belopp motsvarande de för nästa budgetår beräknade inkomsterna av terminsavgifter eller med 26 100 kronor till 98 100 kronor. Vad angår högskolans egna inkomster torde avkastningen från högskolans fonder och hyresinkomsterna upptagas med oförändrade belopp eller 75 000 resp. 15 000 kronor. Till följd av förslaget om terminsavgifternas avskaffande torde delposten inflytande terminsavgifter i fortsättningen böra benämnas inflytande elevavgifter. Dessa torde uppföras med 7 900 kronor.

Högskolans utgifter för nästa budgetår väntas komma att uppgå till 771 900 kronor. För att täcka utgiftssumman bör enligt departementschefen i första hand disponeras högskolans beräknade egna inkomster, sammanlagt 97 900 kronor. Härtill bör läggas det särskilda statsbidraget å 98 100 kronor. Den i avtalet åsyftade anslagssumman uppgår då till 575 900 kronor. Med tillämpning av bestämmelserna i avtalet bör av detta belopp 105 000 kronor täckas till två tredjedelar eller 70 000 kronor av staten och en tredjedel eller 35 000 kronor av staden. Överskjutande belopp, 470 900 kronor, fördelas med tre fjärdedelar eller 353 175 kronor på staten och en fjärdedel eller 117 725 kronor på staden.

I enlighet med vad nu sagts bör sålunda statens bidrag bestämmas till sammanlagt 521 275 kronor. Anslaget för nästa budgetår föreslås uppfört med ett till 521 300 kronor avrundat belopp, vilket innebär en ökning med 63 600 kronor.

Utskottet

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag, att terminsavgifterna vid handelshögskolorna avskaffas fr. o. m. läsåret 1956/57. Den inkomstminskning, handelshögskolorna härigenom få vidkännas, torde, såsom departementsche-

fen förordat, böra kompenseras genom höjda statsbidrag. Departementschefens beräkning av de härav föranledda merkostnaderna har icke givit utskottet anledning till erinran.

Övriga obligatoriska elevavgifter vid handelshögskolorna utgöras av inskrivnings- och examensavgifter. Motionsvis har nu yrkats, att jämväl dessa avgifter slopas. I anslutning härtill vill utskottet erinra om att utskottet i sitt av innevarande års riksdag godkända utlåtande nr 55 med avseende å kvarvarande obligatoriska elevavgifter vid universiteten och de under åttonde huvudtiteln hörande högskolorna framhållit, att enligt utskottets mening starka principiella skäl talade för dessa avgifters borttagande. Vad utskottet sålunda uttalat torde med samma styrka kunna åberopas, då det gäller motsvarande avgifter vid handelshögskolorna.

I överensstämmelse med vad utskottet i förenämnda utlåtande anfört synes jämväl för handelshögskolornas vidkommande erforderligt, att genom dessa högskolors försorg närmare utredning förebringas rörande ifrågasvarande spörsmål, innefattande bland annat uppgift huruvida ett avskaffande av nämnda avgifter kan såsom compensation för inkomstbortfallet föranleda behov av uppräknig av anslagen till handelshögskolorna. Utskottet förutsätter, att nämnda utredning verkställs i samband med handelshögskolornas petitaframställningar för budgetåret 1957/58, så att Kungl. Maj:t kan för 1957 års riksdag framlägga förslag i ämnet. Utskottet förordar, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet i angivna avseenden anfört.

På grund av den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit, avstyrker utskottet motionerna I: 242 och II: 546, i vad de avse medelsanvisning, samt motionerna I: 424 och II: 516.

Den av departementschefen verkställda beräkningen av anslagen till handelshögskolorna synes utskottet böra godtagas, varför anslagen böra uppföras med av Kungl. Maj:t äskade belopp.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,
att riksdagen må

I. till *Bidrag till handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln anvisa ett anslag av 421 200 kronor;

II. a) godkänna följande huvudstat för handelshögskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1956/57:

H u v u d s t a t

Utgifter

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	578 300
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	167 600
3. Pensioner, <i>förslagsvis</i>	26 000

Summa kronor 771 900

Inkomster

1. Avkastning från högskolans fonder	75 000
2. Avgifter från de studerande m. m.	
a) Inflytande elevavgifter	7 900
b) Särskilt bidrag från staten	98 100
3. Hyresinkomster	15 000
4. Bidrag från Göteborgs stad	152 725
5. Bidrag från staten	423 175
	<hr/>
Summa kronor	771 900

b) till *Bidrag till handelshögskolan i Göteborg* för budgetåret 1956/57 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 521 300 kronor;

III. i anledning av motionerna I: 242 och II: 546, i vad de icke avse medelsanvisning till handelshögskolorna, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anfört rörande avskaffande av kvarstående obligatoriska elevavgifter vid ifrågavarande högskolor;

IV. avslå motionerna I: 242 och II: 546, i vad icke behandlats under III., samt I: 424 och II: 516.

Stockholm den 18 maj 1956

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Leander, Gillström, Näsström, Boman, fröken Andersson, herrar Pålsson, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Nils Theodor Larsson, Sunne, fröken Ranmark och herr Söderberg; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Bergström, Åkerström, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Widén, Johansson i Mysinge, Cassel, Gustafsson i Stockholm, fröken Vingc, herrar Blidfors, Andreasson och Helén.